

ג'ק לונדון

עקב הברזל

תרגם מאנגלית
נועם רחמילביץ'

אחרית דבר
שמשון ביכלר

כרמל • ירושלים

עקב הברזל: סיפור חיים

מאת

שמשון ביכלר

ג'ק לונדון נחשב כיום סופר של בני הנעורים. הוא מוכר לקורא העברי בעיקר מספרי ההרפתקאות שתיאר בהם את הצפון הרחוק, ואת מאבקם של גיבוריו, בני אדם וחיות, בטבע האכזרי ובסביבה הקשוחה. עד היום, למרות החדירה הכפייתית של מסך הטלוויזיה המרצד והתמעטות הקריאה, עדיין נהנים הקוראים הצעירים מעלילות הכלבים והזאבים ב*פנג הלכן*, וב*אודיסיאה בצפון*; למרות המהפכות הטכנולוגיות, בעיקר בתחום התעופה והאלקטרוניקה, שהקטינו את העולם והפכוהו למקום מוכר, עדיין אפשר למצוא נערים הקוראים בשקיקה את התרגומים הארכאיים של *זאב הים*, *הבהלה לזהב*. אולי התמימות והפשטות הנערית שממלאות את סיפורי ג'ק לונדון הן שמקסימות זה כמאה שנה דורות חדשים של קוראים. אולם יש לומר שבזמן כתיבתם לא נחשבו הסיפורים נאיביים כלל, וג'ק לונדון היה רחוק מלהיות סופר לילדים. מעטים יודעים כי ג'ק לונדון היה בזמנו סופר של רבי-מכר, שנקרא בלהיטות בעיקר על-ידי 'מבוגרים', ושעיקר פרסומו בא לו דווקא מכתיבתו הפוליטית הקשוחה. יתר על כן, לונדון היה בעשור הראשון של המאה העשרים הסופר הנקרא ביותר בארה"ב, ואולי הפורה ביותר בכל הזמנים. בחייו הספרותיים הקצרים, שארכו כחמש-עשרה שנים, הוא כתב כעשרים ספרים, כמאתיים סיפורים וכארבע מאות מאמרים; כל זאת לצד חיים סוערים שכללו פעילות פוליטית ערה, פולמוסים ציבוריים, שעשועים, מסעות, אהבות מתוקשרות, גירושים שערווייתיים, הרפתקאות עסקיות וניסויים מוזרים בחקלאות.

דוגמה להשפעה של כתיבתו על הפוליטיקה האמריקנית היא ספרו *ג'ון ברליקון*, שפורסם ב-1913 – רומן בעל קווים אוטוביוגרפיים ובו מסופר על התמכרותו של הגיבור לאלכוהול. הרומן זכה לתפוצה אדירה והפך לדגלה של התנועה לאיסור מכירת משקאות חריפים. כשהופק סרט

על-פי הספר, הציעו בעלי החברות לשלטו בשוק המשקאות סכומים גדולים כדי לגנוזו. בסופו של דבר היה *ג'ון בוליקורן* אחד הגורמים לחקיקת 'חוק היובש' בארה"ב ב-1919. אילו חי ג'ק לונדון באותה עת, בוודאי היה מתנגד לחוק; לא רק משום שהוא עצמו מעולם לא הפסיק לשתות, אלא משום שהחוק היה מנוגד להשקפתו על טיב החופש שבני האדם ראויים לחיות בו, ובעיקר על טיבם האמיתי של הפוליטיקאים, המשפטנים, עורכי העיתונים ואנשי הדת שתמכו בחקיקת החוק. לכאן קשור פן אחר באישיותו של לונדון, אולי החשוב ביותר, והוא תמיכתו בפוליטיקה מהפכנית. תהליך זה הלך והבשיל במרוצת כתיבתו, עד שהגיע לשיאו ב*עקב הכרזל*.

יש להקדים ולומר שהספר המוזר הזה אינו מוכר לא רק לקורא העברי; מעט אנשים בעולם המערבי, כולל נאורים ויודעי ספר, שמעו אי-פעם על קיומו. הספר נשכח, או יותר נכון, הושכח כלא היה, מיד עם צאתו לאור בשנת 1907.

כמה חודשים לפני כן יצא לאור *פנג הלכן*. לונדון כתב את *פנג הלכן* משום שנזקק בדחיפות למזומנים למימון מסעו לאיי האוקיינוס השקט. הספר, שהפך לאחד הספרים הידועים ביותר במאה העשרים, לא נחשב ביותר בעיני מחברו. הוא ראה בו מחזור נוסף, לעוס למדי, של סיפוריו הקודמים על הצפון הרחוק. והנה דווקא *עקב הכרזל*, שלונדון ראה בו את אחד משיאי יצירתו, נעלם ונשכח.

כבר בעת כתיבתו היה ברור לג'ק כי *עקב הכרזל* ייגנוז בתירוצים שונים ומשונים. ממכתבים לחבריו עולה כי הוא חיברו מתוך חשש שזה עלול להיות ספרו האחרון. העורכים *מקמילן*, בית ההוצאה הגדול שפרסם את ספריו הקודמים, כבר נלאו מספריו, שהלכו וקיבלו אופי פוליטי מריר ורווי אלימות, ולמעשה הפכו להטפה למהפכה סוציאליסטית. הדעה הרווחת בקרב מבקריו הייתה כי "ג'ק לונדון פותח סיפור בשלושה גיבורים ומסיימו ברצח ארבעה מהם..."

ג'ק לונדון, מצדו, לא נרתע מלהביע את דעתו על 'מעצבי דעת הקהל' האלה במקומות שונים ב*עקב הכרזל*. למשל, כאשר אייווים חוקרת את הסיבות לסירובם של העיתונים לפרסם את פרשת 'זרועו של ג'קסון', העיתונאי משיב:

כולנו קשורים לתאגידים... גם אם היית משלמת על זה תעריפי פרסום, לא היית יכולה להכניס חומר כזה לעיתונים. אדם שהיה מנסה להגניב זאת פנימה היה מאבד את משרתו (עמ' 57).

כך גם הייתה פרשת הספר *כלכלה וחינוך*, שכתב אביה של אייוויס, ג'ון קנינגהם, המדען שפוטר מאוניברסיטת ברקלי בגין דעותיו הרדיקליות (על-פי הידוע, קנינגהם הוא בן דמותו של תורסטין ובלן, כלכלן פוליטי שפוטר מאוניברסיטאות שיקאגו והרוורד, וכתביו הושכחו). לפתע חדלו העיתונים והמבקרים להזכיר את הספר. הספר נעלם כלא היה מחנויות הספרים, ותבניות הדפוס של הספר נעלמו באופן מסתורי מההוצאה לאור. מו"לים אחרים דחו את בקשתו של ג'ון קנינגהם להוציאו מחדש, וכאשר פנה לעיתונאים לספר להם על הפרשה, הם עיוותו את דבריו והציגוהו כקריקטורה של 'מפר סדר' המטיף לטרור (עמ' 127). מכאן, טוען אוורהרד-לונדון, שהבעיה אינה 'סתירת פיות' או 'צנזורה', אלא היא נעוצה עמוק יותר, בעצם מבנה הכוח בחברה, המונע מהתודעה האנושית לחשוב באופן חופשי.

כמה ספרים נאסרו לפרסום עד כה? אין לנו צל של מושג. אנו שרויים באפלה. אין לנו דרך לדעת (עמ' 128).

אך האם אין מדובר בפרנויה פרטית של הסופר? כיצד ייתכן שספר, הנכתב כבדיה פוליטית, אם לא כהזיה מטורפת, יפחיד את 'דעת הקהל החופשית'? האם 'האוליגרכיה' זממה להעלים את עקב הברזל? מכל מקום, מתברר שג'ק לונדון צדק בתחזיתו. 'הסובלנות המדכאת' ניצחה. *עקב הברזל* נעלם מהחנויות לאחר מהדורה אחת והושכח מהתודעה בשבעים השנים הבאות. רק בשנות השבעים של המאה העשרים, עם פריחת 'השמאל החדש', הוא זכה לתחייה בכריטיניה, בעיקר על רקע התערערות הקפיטליזם האמריקני לאחר המפלה בוויטנאם. הקורא הישראלי יכול בהחלט להסיק מה אירע בישראל מאז שבעלי 'כוחות השוק' והעיתונות החופשית השתלטו על החברה. כפי שלונדון-אוורהרד היה אומר, על רקע ההצפה של הזבל 'הפוסט-מודרני', אין לדעת אילו ספרים טובים מסולקים מתודעתנו ומורחקים ממחשבתנו.

אך מדובר בהרבה מעבר לפרשת פרסומו של *עקב הכרזל*. מדובר בספר עצמו. מהו הספר המשונה הזה? ברור שלמרות צורתו הספרותית, הוא אינו פנטזיה ואף אינו אפוקליפסה. מבקרים אקדמיים רבים התקשו לאפיינו: כתבו עליו שהוא 'אוטופיה חינוכית', 'שילוב של הטפה ואגדה', 'תערובת של שיח אידאולוגי ועלילה רבת פעלולים', 'אוטופיה של דיסטופיה', ועוד.

למעשה, *עקב הכרזל* הוא סיפור חייו של ג'ק לונדון. הוא תיאור התנסותו החברתית, התבגרותו הספרותית והשכלתו הפוליטית. אילו היינו נאלצים להגדירו, היינו אומרים שהספר הוא 'אגדה אוטוביוגרפית שנכתבה עבור מעמד הפועלים'.

ג'ק לונדון נולד לעוני. אביו, ג'ון לונדון, היה חוואי וסוחר חרוץ, שיוזמותיו הרבות הסתיימו בפשיטות רגל. בסוף חייו הוא התפרנס בדוחק כשומר לילה. ג'ק גדל באוקלנד, אהב לקרוא ספרי הרפתקאות, הרבה בנדודים והיה שרוי תדיר במחסור. בהיותו בן חמש-עשרה רכש סירה והתחבר לחבורת שודדי צדפות. שם החלו ההרפתקאות ששימשו רקע לסיפוריו. הוא התערה בקרב הכנופיות שפעלו במפרץ סן פרנסיסקו וסיגל את אורח חייהם האלים ורווי האלכוהול. שם מצא את אהובתו הראשונה, מיימי 'המלכה', וזכה בה לאחר שגבר בקרב יריות על ראש כנופיה, פרנקי פרנק, מאהבה לשעבר. כך זכה בתואר שהיה גאה בו עד סוף חייו: 'נסיך שודדי הצדפות'. חלק מהעלילות הוא פרסם בקובץ *סיפורים ממשמר הדגים* (1905).

כשנה לאחר מכן קיבל את הצעת משטרת סן פרנסיסקו ועבר לצדו השני של החוק, בתור לוכד שודדי צדפות תמורת מחצית השלל. בתקופה זו הוא פגש טיפוסים רבים – מלחים, דייגים, סוורים, מהמרים, שוטרים, זונות – ושמע מהם את עלילות חייהם. אלה יהפכו בעתיד לגיבורי סיפוריו. מקצתם מופיעים בספרו *מרטין עדן* (1909).

בגיל שבע-עשרה הוא חש שחייו בכנופיה מוצו. רוב חבריו מצאו את מותם בגיל צעיר, בדרך-כלל בנסיבות אלימות, וג'ק שאף לפרוש כנפיים ולראות עולם. הוא הצליח לקבל עבודה כמלח על ספינת ציד של כלבי ים, ועבד בה כשישה חודשים בעת שהפליגה בין יפן, קוריאה וסיביר. חוויותיו מהמסע היו היסוד לסיפור הראשון שהצליח לפרסם בתחרות סיפורים, *טייפון ליד החוף היפני* (התפרסם ב-1893, *Morning Call*).

כשירד מן הספינה ניסה לנהל חיים יציבים. משפחתו התקיימה בקושי והוא ניסה למצוא עבודה. אלא שבאותה עת, שנת 1893, התחולל משבר; המשק האמריקני נקלע לאחד ממחזורי האבטלה שילכו ויחריפו במרוצת המאה העשרים. העבודה היחידה שהצליח למצוא הייתה כפועל בבית חרושת לייצור בד יוטה, בשכר של 10 סנטים לשעה ויום עבודה בן 10 שעות. כאן התוודע בפעם הראשונה לגורלו של פועל תעשייה בשיטה הקפיטליסטית. הוא חווה על בשרו את הרעש האיום של המכונות, את האוויר המורעל, עבודת הילדים, תאונות העבודה והעבודה המטמטמת ללא עתיד וללא מוצא. הזוועה הזאת מצאה את ביטויה בעקב הברזל באמצעות החקירה שערכה אייוויס אוורהרד על אודות 'זרועו של ג'קסון'.

הוא חיפש דרך להיחלץ מהמלכודת, ללמוד מקצוע כדי למצוא עבודה קלה יותר שתאפשר לו לקרוא ולכתוב. ארה"ב עברה אז מהפכת חשמל; החשמל, שהחליף את הפחם, היה ה'היי־טק' של התקופה, וג'ק רצה להיות חשמלאי. לא היה לו כסף לממן לימודים, ולכן החליט ללמוד את סודות המקצוע באמצעות עבודה באחת מתחנות הכוח שקמו אז. המפקח שקיבלו לעבודה ב'אוקלנד סטריט ריילווי' העסיקו כגורף פחם בשכר של 30 דולר ויום מנוחה אחד בחודש. עד מהרה התברר לו שנפל מן הפח אל הפחת. הוא מצא עצמו עובד כשלוש־עשרה שעות ביום ללא מנוחה; היה חוזר לבית הדל של הוריו רצוף וקהה חושים, בקושי מתרחץ, וצונח על מיטתו כמת עד למחרת השכם בבוקר, אז גרר עצמו מחדש ליום נוסף של סבל. לא נותרו לו פנאי ומרץ ללמוד או לקרוא. הוא הפך לבהמת עבודה. יום אחד סיפר לו אחד המסיקים, שחמל עליו, כי לפניו היו מועסקים במשרתו שני עובדים שהשתכרו 40 דולר כל אחד. כשהגיע ג'ק הצעיר ניצל המשגיח את תמימותו, פיטר את השניים והעסיק את ג'ק בכשליש משכרם. המשגיח גם פקד על המסיק לא לגלות את הדבר לג'ק, ואיים עליו בפטורין. מה שגרם למסיק להסתכן ולהפר את פקודת המשגיח היה ידיעה קצרה שהופיעה באחד מעיתוני אוקלנד. שם סופר כי אחד מהמפוטרים שג'ק תפס את מקומם שלח יד בנפשו לאחר שלא הצליח למצוא עבודה, ואשתו וילדיו נותרו ללא אוכל וללא קורת גג.

ג'ק זרק את היעה ועזב את העבודה. הוא חווה זה עתה על בשרו את מה שהאינטליגנטים מכנים 'סולידריות מעמדית'. הוא טרם ידע לנסח

זאת, אולם החל להבין את הצורך הדחוף של העובדים להתארגן כדי למנוע מהקפיטליסטים לשסות אותם זה בזה, לתמרן אותם לעבודת כפייה, לשחוק אותם עד דק ולזרקם בצד הדרך.

זה הרעיון המרכזי של *עקב הכוזל*: כוחם של הקפיטליסטים מבוסס אך ורק על יכולתם להרתיע את העובדים מלהתארגן ולמנוע מהם ליצור פוליטיקה אלטרנטיבית. 'ליברליזם' ו'דמוקרטיה' הם רעיונות היפים רק לתקופות שבהן העובדים כנועים ומפוררים לאטומים.

אין ספק, תחושת הזעם והאינ-אונים שג'ק חש כשהתגלה לו כי הוא היה חלק מפיטוריו וממותו של הפועל בתחנת הכוח, מבצבצת בהערות הסרקסטיות שפזורות לאורך *עקב הכוזל* על שוברי השביתה. ג'ק דואג להנציחם לדיראון עולם, כפי שכנסייה מאיימת על מאמיניה בשטן. כך מונצחים חיילי פינקרטון (עמ' 68 הערה 5), הגייסות שאורגנו על-ידי הקפיטליסטים כדי לשבור את השביתה בסן פרנסיסקו (עמ' 131 הערה 3) ובעיקר, אדם ושמו אלברט פוקוק, 'נוגש העבדים', המזכיר במשהו את בעלי חברות כוח-האדם של ישראל (עמוד 182 הערה 1).

עד היום מרבים לצטט מתוך ספרו של ג'ק לונדון *מלחמת המעמדות* (1905) מכתם על 'הסקאב' ('שובר-השביתה' בסלנג):

... לאחר שאלוהים סיים לברוא את הצפע, את הקרפדה ואת העטלף, נותר בידו עדיין חומר מגעיל שממנו הוא יצר את 'הסקאב'. היצור הזה הוא חיה דורגלית בעלת נשמה של מחליץ-פקקים, מוח מלא מים, ושלד שעשוי ממרקחת של ג'לי ודבק. במקום שמצוי אצל בני האדם לב, הוא סוחב גידול ממאיר של שחיתות. כאשר 'הסקאב' יורד לרחוב, בני אדם מפנים אליו את גבם והמלאכים מתייפחים בגן העדן ואפילו השטן ממהר לסגור את שערי הגיהנום כדי להרחיקו משם. אין לשום אדם זכות לשבור שביתה, אלא אם כן קיימת בריכה מספיק עמוקה כדי להטביעו, או חבל ארוך דיו כדי לתלות עליו את פגרו....

בשנת 1894 הגיע המשבר לשיאו. ברחבי ארה"ב פשתה תסיסה פוליטית. גדודי מובטלים התחילו להתארגן. זה היה צבא של עובדים שהתכוון לעלות על וושינגטון ולצור על הקונגרס עד שיאות להקציב 500 מיליון דולר להעסקת המובטלים בעבודות תשתית ציבוריות. בראש הצבא עמד

ג'ייקוב קוקסי, רפורמטור רדיקלי מאוהיו, אשר עמד בראש המפלגה הפופוליסטית. המפלגה, שהייתה חזקה בצפון המערב החקלאי של ארה"ב, ניהלה מלחמת חורמה נגד 'הביג-ביזנס' של המזרח היאנקי. קוקסי עצמו הציג מדיניות אלטרנטיבית לתכנון המשק, תוך תעסוקה מלאה (מדיניות שדמתה בעיקריה לזאת של קינס בבריטניה ארבעים שנה אחר כך).

ג'ק, שסבר כי הזדמן לו סיכוי לצאת להרפתקאות חדשות, מיהר להצטרף למסע של צבא המובטלים. תנאי המסע היו גרועים, וג'ק מצא עצמו מבוסס בגשם ובבוץ, ללא מזון ומקום לינה. לעומת זאת, הוא נתקל לראשונה בחייו בבשורה הסוציאליסטית. הצבא הורכב מאנשים יצרניים, בחלקם בעלי הכרה מהפכנית; רבים מהם היו חברים באיגודים מקצועיים ופעילים בפוליטיקה רדיקלית; לגביהם הסוציאליזם היה משנה ערוכה וסדורה, ומושגים כמו 'מאבק מעמדי' לא היו בשבילם עוד ססמה, אלא דרך חיים. ג'ק, שהיה מורגל לאינדיבידואליזם האמריקני, שמע מפייהם לראשונה על 'המניפסט הקומוניסטי' ועל תנועת הפועלים שצמחה זה כמה עשרות שנים באירופה; הוא היה נוכח בדיונים תאורטיים על מרקס, דרווין וספנסר; הוא ראה גילויים של משמעת פוליטית ודבקות במטרה, שאין בה תועלת אינדבידואלית. לגביו היה כל זה חידוש, והוא היה אחוז התלהבות.

כמה שנים אחר כך ביטא את התלהבותו מהמפגש עם אותה חבורת מהפכנים במאמר אוטוביוגרפי שפורסם ב*קוסמופוליטן*, ושמו *מה משמעות החיים עבורי* :

... כאן מצאתי גם אמונה חמה באדם, אידאליזם נלהב, מתיקות והיעדר אנוכיות, פרישה מתענוגות והקרבה עצמית – כל הדברים הנהדרים והממריצים את הרוח. כאן היו החיים נקיים, אציליים ותוססים. כאן טיהרו החיים את עצמם, נעשו נפלאים ומלאי תהילה, ואני שמחתי על היותי חי (קוסמופוליטן, מרס 1906, עמ' 528)

אלה המילים ששם בפי ארנסט אוורהרד, כשתיאר את חבריו המהפכנים לפני הפטריקים חברי מועדון הפילומתים (עמ' 67).

צבא העבודה נתקל בהתנגדות מאורגנת של השלטונות הפדרליים ובניסיונות חבלה של שכירי חרב ושוברי שביתה שנשלחו מטעם הקפיטליסטים. הצבא הלך והתפורר ומנהיגיו נאסרו על-ידי משטרת הקפיטול בטענה שהם רמסו את המדשאות בעיר.

יש להניח שחזוית המסע, ובעיקר כישלונו, היו לנגד עיניו בשעה שטווה את העלילה הבסיסית של הספר. כמו כן, אישיותו של ג'ייקוב קוקסי, מנהיג צבא העבודה העשוי ללא חת, נטבעה כנראה בדמותו של ארנסט אוורהרד.

ג'ק המשיך בנדודיו ברחבי צפון אמריקה. כאן למד שיעור נוסף במבנה יחסי הכוח של החברה הקפיטליסטית. בעת שטייל לתומו ליד מפלי הניאגרה ונהנה מקסמו של הנוף, נחתה יד קשה על כתפו. זאת הייתה ידו של שוטר, שעצר אותו בעוון 'שוטטות'. למחרת נכבל לעוד חמישה-עשר בני אדם שנעצרו באשמה דומה, והובל לבית המשפט. השופט הקריא באדישות את שמותיהם של העצירים, ובלי כל ראייה או שאלה גזר על כל אחד מהם מעצר של שלושים יום עם עבודת פרך. ג'ק סבר כי אזרח אמריקני זכאי למשפט תקין. הוא ניסה לומר משהו להגנתו, אך השופט השתיקו בבוז בטרם גזר את דינו.

ג'ק לא שכח את הלקח, ושם בפי עורך הדין המושחת שהפסיד במשפט של ג'קסון נגד מנסרות סיירה את הדברים האלה:

כל הקריאה והלימוד שלי בספרים האלה לימדו אותי שחוק זה דבר אחד וצדק הוא דבר אחר... (עמ' 45-46)

בבית הסוהר של מחוז אירי התוודע ג'ק למסתורי הגיהנום. הוא ראה עינויים בתאי צינוק, אסירים מוכים למוות על-ידי סוהרים, הלשנות, קטטות, התמרדויות. הוא היה עד למקרה שבו הוכה אסיר וגולגל דרך חמש קומות של מדרגות מתכת, ובסופן הוא נמצא "... עירום ודם זורם מכל חלק בחזית גופו...". כל זאת תועד בקובץ סיפוריו/הדף (1907). כשיצא מבית הסוהר הושלמה הכשרתו המעשית במדעי החברה. הוא היה בשל לסוציאליזם.

לפני שיצא למסעותיו הוא היה שבוי בנטורליזם הרומנטי שאפיין את התרבות האמריקנית של המאה התשע-עשרה. בתרבות זו שררה אמונה שהחברה היא אוסף מקרי של בני אדם חופשיים, המתחברים לעתים

בדרך כלשהי בצמתים של אינטרסים ציבוריים. ג'ק, למשל, סבר שהנוודים שפגש הם בני אדם שאינם מסתגלים לחיי קבע ולאחריות משפחתית, שמאסו בעבודה ובחרו להעביר את זמנם בכטלה ובנדודים. כך נראו הדברים בעיני הקוראים שעקבו אחר מסעותיהם והרפתקאותיהם של תום סויר והקלברי פיין. האופטימיות של מרק טווין, שבמקרה שלו מומנה על-ידי אחד מבעליו של 'סטנדרד-אויל', הייתה הנימה השלטת בספרות האמריקנית של התקופה ההיא. ספרות זו הייתה נתונה בכבלים מוסריים מחמירים, שכללו איסורים על השמצת הדת הנוצרית, ועל אהדה למהפכנות פוליטית ולרגליים של אישה.

במסעותיו בין המובטלים והאסירים נפקחו עיניו של ג'ק והוא התוודע לריאליה של ההמון הבלתי נראה המוסתר תחת החלום האמריקני. הוא פגש נוודים שעבדו שנים בבתי חרושת, פוטרו לאחר שתש כוחם והושלכו ללא סיכוי למצוא עבודה אחרת; הוא ראה פושטי יד מזדקנים שהוחלפו כלאחר יד במכונות חדשות, בעבודה זולה או בעקבות 'התייעלות'; זונות שהיו פועלות, נפגעו בתאונות עבודה ופוטרו ללא תמיכה וללא הגנה לעתיד. אסירים שניסו לארגן את העובדים כדי להתגונן יחד מפני פגעי השיטה פוטרו, הואשמו בהסתה, נרדפו על-ידי רשויות החוק, הושמו ברשימות שחורות והפכו למובטלים עד סוף ימיהם. משברים ותנודות מחזוריות בשווקים פלטו החוצה גלים גלים של בני אדם והותירו אותם חסרי-כל. נכים בגופם ושבורים ברוחם, הם שוטטו ברחבי ארה"ב, פעמים מוצאים עבודה מזדמנת, פרקי זמן חוסים באכסניות של 'חיל הישע', לעתים מבלים בבית הסוהר. משפחותיהם התפרקו וילדיהם נפוצו לכל רוח, ובכך התחילו דור חדש של אנשי תהום. שמונה שנים אחר כך הוא העלה על הכתב את רשמיו בניתוח סוציולוגי נוקב בספרו *אנשי התהום* (1904). לכאורה, הוא תיאר את רשמיו מאנשי האיסט-אנד של העיר לונדון, אולם למעשה היה זה סיפורם של כלל הזרקים והדפוקים במרכזים התעשייתיים בעולם כולו. זה ההמון הבלתי נראה שהולך וגדל ככל שהקפיטליסטים הולכים ומשתלטים על העולם. "... ארבע מאות וחמישים אלף יצורים אנושיים נמקים בעוני מחריד בתחתית הרפס החברתי הזה ששמו לונדון..." כתב ג'ק לונדון. הוא סיפר כי ביום ההכתרה של אדוארד השביעי הלך לכיכר טרפלגר לראות את התהלוכה המפוארת. שלושה ממכריו, פועלים מובטלים מהאיסט-אנד

שהתלוו אליו, ליקטו תוך כדי הליכה מהמדרכה המלוכלכת שיירים של קליפות תפוזים, תפוחים רקובים, חרצני ענבים ופירורי לחם ובלעו את המזון ברעבתנות;

... וזה קרה בין שש לשבע בערב של 20 באוגוסט, 1902 שנה להולדת מושיענו, בלב האימפריה הגדולה, העשירה והחזקה ביותר שהייתה אי־פעם בעולם...

'אנשי התהום' יחזרו ויופיעו בצורות ספרותיות שונות בכתביהם של סופרים־חוקרים מחוננים של המאה העשרים: *זרוק ודפוק בלונדון פריז של ג'ורג' אורוול, אמריקה האחרת של מייקל הארינגטון, העורקים הפתוחים של אמריקה הלטינית של אדוארדו גליאנו, מוות באשראי של פרדיננד סלין, ארכיפלג גולג של אלכסנדר סולז'ניצין ועוד*. ג'ק לונדון היה הראשון שהתבונן במבט חודר אל תוככי המאה העשרים בתקופה האופטימית שבה עדיין האמינו בקדמה הליברלית, ב'שוק החופשי' ובמוסר הנוצרי.

ג'ק הבין כי הגורל שנועד לו בשיטה הקפיטליסטית הוא להפוך תוך כמה שנים ל'איש תהום'. יום יבוא ואדם צעיר וחזק ממנו ימלא את מקומו על קו הייצור, וסופו להתנוון באחד מהפרברים המזוהמים של הכרכים או להתפגר בצדי הדרכים. היה כאן לקח כפול שכיוון מעתה את דרכו: ראשית, שיטה זו, הזוללת בני אדם בשם הקדמה, חייבת להשתנות מן היסוד; על העובדים למצוא שיטה חדשה שתיטיב עם מרבית בני האדם. שנית, עליו להפסיק לנדוד, ולהכשיר עצמו לעבודה ספרותית שתסלול דרך לשינוי השיטה. במאמר *כיצד נעשיתי סוציאליסט* הוא כתב:

כל ימיי עבדתי קשה בגופי, ועל־פי מספר הימים שעבדתי הייתי קרוב לתחתית הבור. גמרתי אומר בנפשי להעפיל מתוך הבור; אך היה ברור לי כי לא איחלץ מהבור בעזרת שריי. נשבעתי כי לא אעבוד עוד בעבודות קשות, וכי אלוהים יהרגני אם אעבוד ולו יום אחד בגופי...

אולם כדי לעשות זאת היה עליו להתפרנס ממכירת מחשבותיו:

...ואז פתחתי במרדף קדחתני אחר ידע. חזרתי לקליפורניה ופתחתי את הספרים. בעת שהכשרתי עצמי להפוך לסוחר מוח, היה עליי בהכרח לנבור עמוק בתוך הסוציולוגיה. ושם, בכמה ספרים שנוסחו באופן מדעי, גיליתי את התפיסות הסוציולוגיות הפשוטות אשר כבר עיבדתי לעצמי. עוד לפני שנולדתי כבר כתבו כמה דמויות גדולות את אשר חשבתי, ועוד מעבר לכך. גיליתי כי אני סוציאליסט... (מה משמעות החיים עבורי).

אין להתפלא שאווררהד, הגיבור שג'ק היה רוצה להידמות לו, מתואר כפועל לשעבר בעל שרירים של מתאבק, שהפך למשכיל בכוחות עצמו ומתקיים מכתובת ספרים. ג'ק עצמו העיר בציניות בשעה שקיבל תמלוגים על כתיבת עקב הברזל כי "מחניף לי שאני אחד מאותם זנים נדירים של סוציאליסטים שאי-פעם הצליחו לעשות כסף מהסוציאליזם שלהם..."

ג'ק הצטרף למפלגה הסוציאליסטית החדשה שסניפה נפתח באותה עת באוקלנד. הסניף היה מורכב בעיקר מחברים משכילים אנשי שכבת הביניים שבאו אליו לשתות בירה ולקיים שיחות סלוניות. סלונים מסוג זה מתוארים בחלקו הראשון של *עקב הברזל*, והמחבר אינו מסתיר את יחסו המזלזל. ג'ק סבר שהסוציאליזם שייך למעמד הפועלים; אין זאת אידאה סלונית אלא נשק מדעי מתוחכם שבאמצעותו תתנהל מלחמת המעמדות. משום כך מטיח ארנסט אווררהד כבר במשפט הראשון:

אינכם יודעים דבר וחצי דבר על מעמד הפועלים. הניתוח החברתי שלכם פגום וחסר ערך כמו שיטת החשיבה שלכם (עמ' 19).

ג'ק התחיל לבקר באספות פועלים ולהקשיב לדיונים. אלו עסקו בעיקר בתנאי תעסוקה, בשכר ובאבטלה. הוא ניסה להרחיב את התמונה והרצה על הסוציאליזם כשיטה אלטרנטיבית חדשה לניהול החברה. באחד מנאומיו הראשונים, שהשמיע בפארק ציבורי באזורי קהל גדול, טען כי הקפיטליזם הוא שיטה המבוססת על שוד מאורגן. זאת שיטה החומסת המוני בני אדם מפוררים למען רווחתו של מיעוט מאורגן היטב השולט באמצעי האלימות. לא עברו עשר דקות ושעטת סוסים נשמעה. השוטרים הגיעו וג'ק מצא עצמו בקרון אסירים. הוא נמצא אשם ב'הסתה', ועיתוני אוקלנד שמחו לבשר על מעצרו של 'הפרחח מאוקלנד'. ג'ק גילה שוב

שזכות הדעה החופשית והדמוקרטית מצויות רק על נייר החוקה, וזו תקפה כל עוד הדעה תואמת את האינטרסים של המעמד השליט. כך גם סבור אוורהרד כאשר הוא מנתח את יחסי הכוחות הפוליטיים, או כלשונו, המבנה המעמדי של החברה:

כולם כאחד, הפרופסורים, המטיפים והעורכים, מחזיקים במשרותיהם משום שהם משרתים את הפלוטוקרטיה, ושירותם מבוסס על הפצה אך ורק של רעיונות שאינם מזיקים לפלוטוקרטיה או שמהללים את שמה. בכל פעם שהם מפיצים רעיונות המאיימים על הפלוטוקרטיה, הם מאבדים את משרותיהם... ואל תשכחו שהעיתונות, בימת הכנסייה והאוניברסיטה הן שמעצבות את דעת הקהל, הן שמשמשות מורי דרך לאומה (עמ' 121).

כחמש שנים אחר כך, כשספריו על הצפון הקנו לו מעמד מכובד בקרב סופרי ארה"ב, הוא המשיך בהרצאותיו ובמאמריו למען הסוציאליזם. את המאמרים הוא פרסם, לרוב ללא תשלום, בעיתונים ובכתבי עת סוציאליסטיים שפרחו אז במזרח ארה"ב. הידועים שבמאמרים היו: *מלחמת המעמדות, מפרי השכיחה, שאלת המקסימום, תיצד נעשיתי סוציאליסט*.

כל המאמרים הללו משוקעים בעקב הברזל. אבל לא רק המאמרים, אלא גם דרך הצגתם. ב-1905 הוא הרצה באחד המועדונים היוקרתיים בקליפורניה לפני אותם 'פילומתיים'. וכך תיאר את האירוע אחד העיתונים:

הוא הרצה לפני קהל אנשי העסקים, כאילו היה זה קהל תלמידים פרוע. הוא דרש מהם להוכיח לו מה מידת ידיעתם על הסוציאליזם. הוא אמר להם כי לדעתו הם קראו מעט מדי וראו עוד פחות משקראו. הוא הכה באגרופו על השולחן, ופיו פלט ענני עשן סיגריות. כל זה הטיל פחד על מאזיניו, עד שכולם שקעו בדומייה מדכאת...

השתיקה לא ארכה זמן רב. בסוף נאומו הוא אמר כי הטרוריסטים, שהרגו כמה פקידים של ממשלת הצאר במרוצת מהפכת 1905 ברוסיה, הם אחיו. מיד קמו אנשי העסקים על רגליהם ותקפוהו בזעם. למחרת בישרו

כותרות העיתונים: "ג'ק לונדון קורא לרוצחים הרוסיים 'אחים'". קמה מהומה והוא נדרש לחזור בו מדבריו. ג'ק עמד על דעתו: מהפכני רוסיה הם אחיו ואין הוא מתכוון להתכחש להם. אחד העיתונים כתב עליו: "...הוא אנרכיסט, גחלת בוערת, מאנשי הדגל האדום, שמקומו בבית האסורים כבוגד...". מתברר שהויכוחים שתוארו בעקב הברזל לא היו בדיה או סגנון ספרותי אלים, אלא חלק חשוב מהווייתו הפוליטית של ג'ק.

עוד לא שככה פרשת מהפכני רוסיה, וכבר הוא היה נושא לשערוריה חדשה. הכותרות בישרו: "ג'ק לונדון אמר: לעזאזל החוקה!". זאת הוא אמר בהרצאה אחרת, ובה טען שממשל דמוקרטי הרוצה לנקוט צעדים לטובת ההמונים עלול לפגוע בקדושת הקניין הפרטי (מסי הכנסה והוצאות ממשלתיות לחינוך לא היה נהוגים אז). ג'ק ציטט בנאומו את אמרתו של וויליאם לויד גאריסון, שאמר "לעזאזל החוקה" בשעה שהחוקה סיפקה לכאורה הכשר לעבדות, והגנה על קניינים הפרטי של בעלי העבדים. אותה ססמה שימשה גם את הגנרל שרמן כאשר דיכא שביתת פועלים.

ג'ק החל להתפרסם ברחבי ארה"ב ואף הפך למועמדה של המפלגה בבחירות באוקלנד.

לשיאו הגיע בנאום שנשא באוניברסיטת קליפורניה ב-1905 לפני שלושת אלפים סטודנטים ושלוש מאות אנשי הסגל. הנאום, שפורסם מאוחר יותר בקובץ *המהפכה* (1910), כלל את הקטעים האלה:

קיבלתי מכתב מאדם שמתגורר באריזונה. המכתב החל במשפט 'חבר יקר' והסתיים 'בברכת המהפכה'... בארה"ב קיימים 400,000 גברים, ויחד עם הנשים, מספרם מגיע למיליון, שפותחים את מכתבם ב'חבר יקר' ומסיימים 'בברכת המהפכה'...

הנאום הסתיים כך:

המעמד הקפיטליסטי נכשל בהנהגתו, ויש לקחת מידיו את ההנהגה. שבעה מיליון גברים ממעמד העובדים עתידים למשוך אחריהם את כל מעמד הפועלים ובכוחות מאוחדים לקחת לידיהם

את ההנהגה. קדימה. המהפכה צועדת קדימה. אדרבא, נראה מי יוכל לעצור אותה...

זה הרקע להודעתו הנחרצת של אוורהרד לפני חברי מועדון הפילומתים הנחרדים, שנתיים אחר כך:

מיליון וחצי מבני מעמד הפועלים אומרים שהם עומדים לצרף אליהם את יתרת מעמד הפועלים ולקחת מדיכם את הניהול. זוהי המהפכה, אדוניי. עצרו אותה אם אתם יכולים (עמ' 73).

עקב הברזל זכה במרוצת המאה העשרים לביקורות שונות, שנעו מקצה לקצה על-פי הנסיבות ההיסטוריות והאופנות הפוליטיות. בתחילת המאה ראו בספר חלק מאופנה ספרותית שצמחה בסוף המאה התשע-עשרה, אופנה שהרבתה לעסוק בעתידנות אלימה. בין הספרים שהשפיעו על ג'ק לונדון היו *להשקיף אחורה* (1888) של אדוארד בלאמי; *עמודי הקיסר* (1890) של איגנטיוס דונלי; *הפאודליזם הנדיב שלנו* (1902) של ויליאם גנט; *הג'ונגל* (1906) של אפטון סינקלר. מבלאמי שאב לונדון את הטכניקה של סיפור הנכתב אי-שם בעתיד ומבוסס על יומנים מהעבר. ברוני תעשיית הבשר בשיקאגו של סינקלר, שימשו רקע לתיאור של הקפיטליסטים הרומסים את העובדים. מגנט הוא שאל את 'האוליגרכיה' המשנה את אופיו של הקפיטליזם ומבצרת את שלטונה הפאודלי בשיטות שמתכחשות לליברליזם הקלאסי. *עמודי הקיסר* מפתיע בדמיונו ל*עקב הברזל*. הספר מתאר מהפכה אלימה בניו-יורק של סוף המאה העשרים, המסוקרת על-ידי עיתונאי בעל שם יהודי ממדינת אוגנדה (שהגיח מפנטזיה אחרת, של עיתונאי אוסטרי בשם הרצל). גם שם שוררת אווירה של סיוט, המרמזת על החורבן העומד להתרחש; וגם שם נלחם בפלוטוקרטיה ארגון סודי הקרוי 'אחוות ההרס', המזכיר את 'הקבוצות הלוחמות' ב'קומונה של שיקאגו'. דרך אגב, שתי הקבוצות (של לונדון ושל דונלי), מרבות לעסוק בהוצאה להורג של בוגדים.

עקב הברזל תפס מקום של כבוד באירופה שבין שתי מלחמות עולם. שורה של אנשי רוח, כמו אנטול פראנס, לאון טרוצקי וג'ורג' אורוול ראו בו רומן נבואי המבשר את צמיחת הפאשיזם כחלק מדיכוי תנועות

הפועלים. בברית המועצות ראו בו הטפה לליכוד השורות נגד הכוחות שיתנכלו למהפכה.

בשנות השבעים, עם התגברות המהפכה האתנית בארה"ב, סר חנו של הספר, ובעיקר של הסופר, והוא ספג ביקורות חריפות ביותר. נטען שהסוציאליזם שימש את ג'ק לונדון כמכשיר לקידום ספריו; לפי טענות אלו, ג'ק התאים עצמו לרוח התקופה. אילו חי בסוף המאה העשרים, הוא היה מן הסתם כותב פיקציות 'פוסט-מודרניות'.

כבר בזמנו נאלץ לונדון להתגונן מפני חבריו במפלגה שביקרו את אורח חייו הבורגני וטענו כי הכתיבה המהפכנית שלו אינה אלא מנוף להתעשרותו. כך לדוגמה התפרסם ב־1913 תחת חתימתו חיבור קצר בזכות הסרבנות, שעורר זעם רב בקרב ראשי הצבא האמריקני. ג'ק, מן הסתם, כיוון אותו לאנשי 'עקב הברזל' של הצבא האמריקני שעסקו בדיכוי שביתות בארה"ב וברציחת 'מפרי סדר' ברחבי אמריקה הלטינית. שמו של המכתם הוא *החייל הטוב*, והוא יכול לשמש את סרבני הגיוס בכל מקום בעולם, ובוודאי את אלה של ישראל. בין השאר נכתב:

...איש צעיר. המטרה האפסית ביותר בחיך היא להיות חייל.
החייל הטוב לא מתאמץ להבחין בין צדק לעוול. הוא לא חושב;
הוא לא תוהה; הוא אך ורק מציית. אם מצווים עליו לירות בידידיו
האזרחים, בחבריו, בשכניו, בקרוביו, הוא מציית ללא היסוס. אם
פוקדים עליו לפתוח באש על המון המתגודד ברחובות בשוועו
ללחם, הוא מבצע... ללא רגש, ללא חרטה וללא הזדהות. החייל
הטוב הוא מכונה עיוורת, חסרת-לב, אטומה וקטלנית...

אך כעבור שנה קיבל ג'ק את ההצעה של רשת עיתוני הרסט לסקר את פלישת גדודי המארינס לוורה-קרוז, שם הם נלחמו נגד כוחות המהפכה המקסיקניים. קציני הצבא, שזכרו את *החייל הטוב*, סירבו לשתף עמו פעולה, וג'ק, שהובטחה לו הכנסה גדולה תמורת כתבותיו, מיהר להכחיש כל קשר לחיבור וטען שמדובר במעשה זיוף בשמו. יתר על כן, כתבותיו ממקסיקו לא החמיאו למהפכנים, שלדעתו ייצגו חלק שולי ונרגן באוכלוסייה. הוא טען שהפלישה האמריקנית נועדה להביא סדר ולהשכיח שלום, נגד הטרוריסטים מפרי החוק. יש לציין שהמפלגה הסוציאליסטית של ארה"ב גינתה באותו זמן את הפלישה למקסיקו,

שנועדה בעיקרה להגן על אינטרסים של אילי נפט אמריקנים. המפתיע הוא שג'ק לונדון פרסם שלוש שנים לפני כן מכתב תמיכה בצבא המהפכנים של מקסיקו. בין השאר כתב:

אנו הסוציאליסטים, האנרכיסטים, הנוודים, הגנבים, פורעי הסדר והאזרחים הלא רצויים של ארצות הברית, לבנו ונשמתנו נתונים למאמצים להסיר את כבלי השעבוד והעריצות במקסיקו. אתם תיווכחו שאיננו זוכים לכבוד בתקופה זו של שלטון הרכוש. הכינויים שאתם זוכים להם – אנו כבר הספקנו לזכות בהם אצלנו. וכאשר המושחתים והחמדנים מתעוררים ומתחילים להשמיע כינויים – אנשים ישרים, אמיצים, פטריוטים וקדושים יכולים רק לצפות שיכנו אותם גנבים ופורעי סדר. שיהיה. אני חותם כגנב וכמהפכן. ג'ק לונדון...

אין פלא שרבים מחבריו למפלגה ראו בו אדם לא אמין, הבוגד במהפכה תמורת בצע כסף.

ג'ק לונדון, מצדו, לא נותר חייב לחבריו במפלגה. ב־1916, על רקע הוויכוח במפלגה בעניין העמדה לגבי כניסת ארה"ב למלחמת העולם הראשונה לצד בריטניה, הוא פרסם מכתב וביטא בו את אכזבתו מהמפלגה:

...אני פורש מן 'המפלגה הסוציאליסטית', משום שהיא חסרה התלהבות ורצון לחימה, ומשום שהיא חדלה להתרכז במלחמת המעמדות. הייתי בתחילה חבר ב'מפלגת העבודה הסוציאליסטית' הישנה, המהפכנית, העומדת על המשמר, הלוחמת... את אימוני וחניכותי במאבק המעמדי עברתי ב'מפלגת העבודה הסוציאליסטית', ושם למדתי להאמין שמעמד העובדים יצליח לשחרר עצמו רק במלחמה ללא ויתורים וללא פשרות עם האויב. מאחר שבשנים האחרונות המגמה הכללית של הסוציאליזם בארה"ב מכוונת לעבר פייסנות ופשרנות, דעתי מסרבת להניח לי להישאר חבר במפלגה. ועל כן אני פורש... דברי האחרון הוא שחופש, חירות ועצמאות הם דברים נאצלים, שאינם יכולים להיות מיוצגים ובוודאי שאין לכפות אותם על גזעים או מעמדות. אם

גזעים או מעמדות אינם מסוגלים להתרומם ולהשיג מהעולם, בעזרת עוצמת שכלם ושריריהם, חופש, חירות ועצמאות, הם לנצח יהיו מה שהיו מאז ומעולם – גזעים נחותים ומעמדות נחותים. שלכם, למען המהפכה. ג'ק לונדון...

המכתב מבהיר יותר מכל את מחשבותיו, עמדותיו ודרכו הפוליטית של ג'ק, ולמעשה של סוציאליסטים רבים בני דורו.

הסוציאליזם בארה"ב של סוף המאה התשע-עשרה היה אוסף מבובל של רעיונות שנחשבים כיום ליברליים, רפורמיסטיים, לאומניים ואנרכיסטיים. כל כותב שהיה ביקורתי או אלטרנטיבי סוג כ'סוציאליסט' ונחשב בעיני השלטונות 'מהפכן'. האפשרויות היו אז דלילות למדי. מצד אחד, הקפיטליזם, ובעיקר בגירסתו האנגלוסקסית, נראה כשיטה לא אנושית. מייצגיה של השיטה נדמו כהתגשמות הרוע עלי אדמות. מצד שני, לא הייתה באופק שום אלטרנטיבה ניהולית שנוסתה בעולם. באירופה המערבית החלו רק בסוף המאה התשע-עשרה לפעול באופן מאורגן מפלגות סוציאל-דמוקרטיות שנתנו תקווה לניהול אלטרנטיבי בעתיד. הדגמים המוכרים במאה העשרים של המדינה הלאומית, המדינה התאגידית, המדינה הפדרלית, המדינה המעורבת, המדינה המתכנתת, מדינת המלחמה-רווחה, לא היו ידועים.

בארה"ב היה המעבר מהחלום האינדיבידואליסטי של המאה התשע-עשרה אל הקפיטליזם המונופולי של המאה העשרים כרוך במשבר אידאולוגי קשה. המעמד השליט ושכבות הביניים התבצרו באמונה שיוזמה חופשית, שוק חופשי, ממשל חלש והחוקה – מבטיחים את השגשוג האמריקני לנצח. אבל לאט לאט חדרה ההכרה כי המרחבים במערב הלכו ונסגרו, המקורות הופקעו על-ידי 'הברונים השודדים', 'האוליגרכים', אילי מסילות הברזל והבנקים. עוד מעט יחדלו הגיבורים ברומנים האמריקנים להיות ציידים בודדים בטבע, ויהפכו לחלק מהמון אפרורי בתוך מארג עירוני עוין.

עקב הברזל מבטא את אכזבתם של המהפכנים בתחילת המאה העשרים. הם התאכזבו מחוקי ההיסטוריה של מרקס, מתאוריית הערך שלו, ובעיקר מהתאוריה של ההכרה המעמדית. כפועל יוצא, הם התאכזבו ממעמד הפועלים, מעסקניו הפוליטיים ומהתחזקות הסדר

הקפיטליסטי. האכזבה גרמה לעיון מחדש בתאוריה ולהתארגנויות פוליטיות חדשות. אלו הצמיחו בעשרים השנים הבאות את הרפורמיזם, הקומוניזם, הסינדיקליזם והפאשיזם. ג'ק העדיף לדחות את המהפכה לעידן הרחוק. ב־1901 כתב ג'ק לידידו:

הייתי שמח לחיות בסוציאליזם, אך אני יודע שהסוציאליזם הוא שלב רחוק. אני יודע שהקפיטליזם חייב למצות את חייו, שהעולם חייב להיות מנוצל עד קצהו, שקודם חייב לפרוץ מאבק לחיים ולמוות בין המדינות, מאבק אכזרי ומתפשט יותר, שמעולם לא הכרנו. הייתי מעדיף להתעורר מחר במשטר סוציאליסטי, אבל אני יודע שזה לא יקרה...

הפסימיזם הזה חוזר שלושים שנה מאוחר יותר אצל אנטוניו גרמשי שמסביר ב*מחברות בית-הסוהר* את פשר ניצחון המיליציות של 'עקב הברזל' בגרסה האיטלקית:

המשבר נעוץ בעובדה שהישן גווע והחדש אינו מסוגל לצמוח; ובמשטר ביניים זה צצים שפע של גילויים מורבידיים...

כך סבור גם אוורהרד בעת שנוכח לדעת שמהפכת הנגד שארגנה האוליגרכיה בעזרת המליציות, מביסה את הניצחון האלקטורלי של הפועלים.

"אין טעם", אמר. "הובסנו. עקב הברזל כאן. אני קיוויתי לניצחון בקלפי בדרכי שלום. טעיתי... מעט החירויות שנותרו בידינו ייגזלו; עקב הברזל ידרוך על פרצופינו; לא נותר לנו אלא לפנות למהפכה עקובה מדם של מעמד הפועלים (עמ' 133-134).

עשר שנים אחר כך, קרוב למותו, חזר ג'ק לונדון על הנימה הפסימית הזאת. במכתב לבתו ג'ואן תיאר תמונת העולם רוויית אלימות ומרחץ דמים, אולי בהשפעת מלחמת העולם הראשונה שהתחוללה באותה עת באירופה, מלחמה שחזה בעקב הברזל:

הכל נראה כמעט חסר תקווה. אחרי שנים של עבודה ושל התפתחות, מצבם של האנשים רע כשהיה. המעמד השולט הנורא

מתכוון להיאחז ברכושו, אני צופה שנים ארוכות של שפיכות דמים. אני רואה את המעמד השולט שוכר צבא של רוצחים כדי לשמור על שעבודם של העובדים...

מעבר לתמונת העולם החודרנית, עקב הברזל הוא בעל איכות ספרותית נדירה. סמוך לזמנו נכתבה ספרות 'סוציאלית' לרוב – מאמיל זולה ועד לצ'רלס דיקנס. אולם אלה היו ספרים שנכתבו על-ידי סופרים בורגנים ונקראו על-ידי בורגנים. ג'ק לונדון היה פועל שבא ממעמד הפועלים, שכתב אגדות אשר נקראו בהתלהבות על-ידי פועלים.

אם הייתה קיימת אי-פעם 'ספרות פרולטרית' שאינה מוכוונת מלמעלה – ג'ק לונדון היה אחד מנציגיה הבולטים. כיום נדיר למצוא סוג כזה של סיפורים: ה'נראטיבים' וה'שיחים' ו'המדע הביקורתי' השתלטו על התודעה המהפכנית, ואילו את הפרולטרים חיסלו עקבי הברזל של בעלי התקשורת ההמונית. שוק האגדות העממיות נשלט על-ידי הוליווד וספיחיה; וגיבורי האגדות העממיות משרתים תמיד את הכוחות האנטי-מהפכניים. האווררדים פינו את הבמה לשוורצנגרים. עקב הברזל ניצח.